Uradni list
Evropske unije

SL
Serija C

C/2025/3980

20.8.2025

PRIPOROČILO SVETA

z dne 8. julija 2025

o ekonomski, socialni, strukturni in proračunski politiki ter politiki zaposlovanja Estonije

(C/2025/3980)

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 121(2) in člena 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) 2024/1263 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2024 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 ([1]) in zlasti člena 3(3) Uredbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij ([2]) in zlasti člena 6(1) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,

ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,

ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,

ob upoštevanju naslednjega:

Splošne ugotovitve

(1) Uredba (EU) 2024/1263, ki je začela veljati 30. aprila 2024, določa cilje okvira ekonomskega upravljanja, katerega namen je spodbujati zdrave in vzdržne javne finance, z reformami in naložbami pa trajnostno in vključujočo rast in odpornost, ter preprečiti čezmerni javnofinančni primanjkljaj. Uredba določa, da Svet in Komisija izvajata večstranski nadzor v okviru evropskega semestra v skladu s cilji in zahtevami iz Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU). Evropski semester vključuje zlasti oblikovanje specifičnih priporočil za državo in nadzor nad njihovim izvajanjem. Navedena uredba spodbuja tudi nacionalno odgovornost za fiskalno politiko in poudarja njeno srednjeročno usmerjenost skupaj z učinkovitejšim in skladnejšim izvrševanjem. Vsaka država članica mora Svetu in Komisiji predložiti nacionalni srednjeročni fiskalno-strukturni načrt, ki vsebuje njene fiskalne, reformne in naložbene zaveze za obdobje štirih ali petih let, odvisno od trajanja zakonodajnega obdobja v zadevni državi članici. Pot gibanja očiščenih odhodkov ([3]) v teh načrtih mora biti skladna z zahtevami iz navedene uredbe, vključno z zahtevami, da se najpozneje do konca prilagoditvenega obdobja dolg sektorja država začne dovolj verjetno zmanjševati ali se še naprej dovolj verjetno zmanjšuje ali pa ostane na preudarni ravni pod 60 % bruto domačega proizvoda (BDP) ter da se primanjkljaj sektorja država srednjeročno zmanjša pod referenčno vrednost 3 % BDP iz Pogodbe in/ali ohranja pod to vrednostjo. Kadar se država članica zaveže ustreznemu sklopu reform in naložb v skladu z merili iz navedene uredbe, se lahko prilagoditveno obdobje podaljša za največ tri leta.

([1]) UL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) UL L 306, 23.11.2011, str. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Očiščeni odhodki, kot so opredeljeni v členu 2, točka 2, Uredbe (EU) 2024/1263: „očiščeni odhodki“ pomenijo javnofinančne odhodke brez: (i) odhodkov za obresti; (ii) diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov; (iii) odhodkov za programe Unije, ki so v celoti izravnani s prihodki iz skladov Unije; (iv) nacionalnih odhodkov za sofinanciranje programov, ki jih financira Unija; (v) cikličnih elementov odhodkov za denarna nadomestila za brezposelnost ter (vi) enkratnih in drugih začasnih ukrepov.

(2) Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta ([4]), s katero je bil vzpostavljen mehanizem za okrevanje in odpornost, je začela veljati 19. februarja 2021. Mehanizem za okrevanje in odpornost državam članicam zagotavlja finančno podporo za izvajanje reform in naložb, s čimer daje fiskalno spodbudo, ki jo financira Unija. V skladu s prednostnimi nalogami evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik mehanizem podpira gospodarsko in socialno okrevanje ter hkrati poganja trajnostne reforme in naložbe, zlasti pa spodbuja zeleni in digitalni prehod ter veča odpornost gospodarstev držav članic. Poleg tega prispeva h krepitvi javnih financ, spodbujanju rasti in ustvarjanja delovnih mest v srednje- in dolgoročnem obdobju, izboljševanju teritorialne kohezije v Uniji ter podpiranju nadaljnjega izvajanja evropskega stebra socialnih pravic.

(3) Cilj Uredbe (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta ([5]) (v nadaljnjem besedilu: uredba REPowerEU), ki je bila sprejeta 27. februarja 2023, je postopno odpraviti odvisnost Unije od uvoza ruskih fosilnih goriv. To pripomore k doseganju energetske varnosti in diverzifikaciji oskrbe Unije z energijo, hkrati pa povečuje uporabo energije iz obnovljivih virov, zmogljivosti za shranjevanje energije in energetsko učinkovitost. Estonija je v svoj nacionalni načrt za okrevanje in odpornost dodala novo poglavje REPowerEU za financiranje ključnih reform in naložb, ki bodo pomagale doseči cilje načrta REPowerEU.

(4) Estonija je 18. junija 2021 Komisiji predložila nacionalni načrt za okrevanje in odpornost v skladu s členom 18(1) Uredbe (EU) 2021/241. Na podlagi člena 19 navedene uredbe je Komisija v skladu s smernicami za ocenjevanje iz Priloge V ocenila ustreznost, uspešnost, učinkovitost in skladnost načrta za okrevanje in odpornost. Svet je 29. oktobra 2021 sprejel izvedbeni sklep o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Estonijo ([6]), ki je bil na podlagi člena 18(2) spremenjen 16. junija 2023 zaradi posodobitve najvišjega finančnega prispevka za nepovratno finančno podporo in zaradi vključitve poglavja REPowerEU ([7]). Pogoj za izplačilo obrokov je, da Komisija v skladu s členom 24(5) sprejme sklep, v katerem navede, da je Estonija zadovoljivo izpolnila ustrezne mejnike in cilje, določene v izvedbenem sklepu Sveta. Za zadovoljivo izpolnitev je potrebno, da doseženi predhodni mejniki in cilji za isto reformo ali naložbo niso bili izničeni.

(5) Svet je 21. januarja 2025 na priporočilo Komisije sprejel priporočilo, s katerim je potrdil nacionalni srednjeročni fiskalno-strukturni načrt Estonije ([8]). Načrt je bil predložen v skladu s členom 11 in členom 36(1), točka (a), Uredbe (EU) 2024/1263, zajema pa obdobje od leta 2025 do leta 2028 in predstavlja fiskalno prilagoditev skozi štiri leta.

(6) Komisija je 26. novembra 2024 sprejela mnenje o osnutku proračunskega načrta Estonije za leto 2025. Na isti datum je na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 sprejela poročilo o mehanizmu opozarjanja za leto 2025, v katerem je Estonijo opredelila kot eno od držav članic, za katero bi bilo treba opraviti poglobljeni pregled. Sprejela je tudi priporočilo za priporočilo Sveta o ekonomski politiki euroobmočja ter predlog skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2025, v katerem je analizirano izvajanje smernic za zaposlovanje in načel evropskega stebra socialnih pravic. Svet je priporočilo o ekonomski politiki euroobmočja ([9]) sprejel 13. maja 2025, skupno poročilo o zaposlovanju pa 10. marca 2025.

(7) Komisija je 29. januarja 2025 objavila kompas za konkurenčnost, tj. strateški okvir, katerega cilj je v naslednjih petih letih povečati svetovno konkurenčnost EU. V njem so opredeljeni trije nujni elementi preobrazbe za trajnostno gospodarsko rast: (i) inovacije; (ii) razogljičenje in konkurenčnost ter (iii) varnost. Za zapolnitev inovacijske vrzeli si EU prizadeva spodbujati industrijske inovacije, podpirati rast zagonskih podjetij s pobudami, kot je strategija EU za zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi, ter pospeševati uvajanje naprednih tehnologij, kot sta umetna

([4]) Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost (UL L 57, 18.2.2021, str. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([5]) Uredba (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. februarja 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2021/241 glede poglavij REPowerEU v načrtih za okrevanje in odpornost ter spremembi uredb (EU) št. 1303/2013, (EU) 2021/1060 in (EU) 2021/1755 ter Direktive 2003/87/ES (UL L 63, 28.2.2023, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([6]) Izvedbeni sklep Sveta z dne 29. oktobra 2021 o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Estonijo (ST 12532/21 + ADD1 COR1 REV1).

([7]) Izvedbeni sklep Sveta z dne 16. junija 2023 o spremembi Izvedbenega sklepa z dne 29. oktobra 2021 o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Estonijo (ST 9367/2023).

([8]) Priporočilo Sveta z dne 21. januarja 2025 o potrditvi nacionalnega srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta Estonije (UL C, C/2025/655, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/655/oj).

([9]) Priporočilo Sveta z dne 13. maja 2025 o ekonomski politiki euroobmočja (UL C, C/2025/2782, 22.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

inteligenca in kvantno računalništvo. V prizadevanju za bolj zeleno gospodarstvo je Komisija predstavila celovit akcijski načrt za cenovno dostopno energijo in dogovor o čisti industriji, ki zagotavljata, da bo prehod na čisto energijo ostal stroškovno učinkovit in naklonjen konkurenčnosti, zlasti za energetsko intenzivne sektorje, ter da bo gonilo rasti. Za zmanjšanje pretiranih odvisnosti in povečanje varnosti je Unija zavezana krepitvi svetovnih trgovinskih partnerstev, diverzifikaciji dobavnih verig ter zagotavljanju dostopa do kritičnih surovin in virov čiste energije. Te prednostne naloge temeljijo na horizontalnih dejavnikih, in sicer poenostavitvi zakonodaje, poglabljanju enotnega trga, financiranju konkurenčnosti ter uniji prihrankov in naložb, spodbujanju spretnosti in kakovostnih delovnih mest ter boljšem usklajevanju politik EU. Kompas za konkurenčnost je usklajen z evropskim semestrom, s čimer zagotavlja, da so ekonomske politike držav članic skladne s strateškimi cilji Komisije, ter ustvarja enoten pristop k ekonomskemu upravljanju, ki spodbuja trajnostno rast, inovacije in odpornost po vsej Uniji.

(8) Evropski semester za usklajevanje ekonomskih politik se v letu 2025 nadalje razvija skupaj z izvajanjem mehanizma za okrevanje in odpornost. Za izpolnjevanje prednostnih nalog politik v okviru evropskega semestra je še vedno bistveno, da se v celoti izvajajo načrti za okrevanje in odpornost, saj prispevajo k učinkoviti obravnavi vseh ali znatnega dela izzivov, opredeljenih v zadevnih specifičnih priporočilih za države, izdanih v zadnjih letih. Ta specifična priporočila za države ostajajo enako relevantna za oceno spremenjenih načrtov za okrevanje in odpornost v skladu s členom 21 Uredbe (EU) 2021/241.

(9) Specifična priporočila za države za leto 2025 zajemajo ključne izzive ekonomske politike, ki niso v zadostni meri obravnavani z ukrepi, vključenimi v načrte za okrevanje in odpornost, ob upoštevanju ustreznih izzivov, opredeljenih v specifičnih priporočilih za države za obdobje 2019–2024.

(10) Komisija je 4. junija 2025 objavila poročilo o državi za Estonijo za leto 2025. V njem je ocenila napredek Estonije pri izvajanju zadevnih specifičnih priporočil za državo ter izvajanje načrta za okrevanje in odpornost v Estoniji. Na podlagi te analize so bili v poročilu o državi opredeljeni najbolj pereči izzivi, s katerimi se sooča Estonija. Prav tako je bil v njem ocenjen napredek Estonije pri izvajanju evropskega stebra socialnih pravic ter pri doseganju krovnih ciljev Unije za leto 2030 glede zaposlovanja, spretnosti ter zmanjševanja revščine in socialne izključenosti, pa tudi ciljev Združenih narodov glede trajnostnega razvoja.

(11) Komisija je za Estonijo opravila poglobljeni pregled v skladu s členom 5 Uredbe (EU) št. 1176/2011. Glavne ugotovitve ocene makroekonomskih ranljivosti za Estonijo, ki jo je pripravila Komisija za namene navedene uredbe, so bile objavljene 13. maja 2025. ([10]) Komisija je 4. junija 2025 ugotovila, da v Estoniji ni makroekonomskih neravnotežij. V zadnjih letih so bile med dolgotrajno recesijo prisotne zlasti ranljivosti, povezane z vse slabšo konkurenčnostjo cen in stroškov, cene stanovanjskih nepremičnin pa so se znatno zvišale, vendar se zdi, da so splošne ranljivosti trenutno omejene. Plače in cene že več let močno rastejo, osnovna inflacija pa je v začetku leta 2025 zaradi rasti plač, zlasti v javnem sektorju, ostala precej nad povprečjem euroobmočja. Ti pritiski na cene in stroške slabijo konkurenčni položaj gospodarstva. Čeprav je izguba poceni energije in drugih surovin po ruski vojni agresiji proti Ukrajini sprožila vztrajno rast cen v letu 2022, je inflacijski pritisk zdaj večinoma domač. Močno domače povpraševanje in tesen trg dela sta omogočila hitro rast plač v času šibke produktivnosti. Plače v javnem sektorju, zlasti za učitelje in zdravstveno osebje, so se v zadnjih letih zvišale in nadoknadile relativno nizke ravni iz preteklosti. Delno je visoko inflacijo mogoče pripisati zvišanju posrednih davkov. Estonski izvoz je v zadnjih dveh letih izgubil nekaj tržnih deležev. Primanjkljaj na tekočem računu se je v zadnjem času zmanjšal zaradi domače recesije; neto stanje mednarodnih naložb je le zmerno negativno, tveganja za zunanjo vzdržnost pa se zdijo omejena. Cene stanovanjskih nepremičnin so se v zadnjih letih precej zvišale in so po ocenah precenjene, vendar je tveganje za finančno stabilnost, povezano s hipotekarnimi posojili, še vedno majhno. K temu so prispevali nekateri pretekli ukrepi politike, zlasti, ker so po najhujšem obdobju pandemične krize spodbudili domače povpraševanje. Med njimi je bila sprostitev pokojninskih skladov drugega stebra, ki je spodbudila cene, vključno s cenami stanovanjskih nepremičnin. V zadnjih letih so se plače v javnem sektorju in minimalne plače zvišale sočasno z recesijo, kar je povzročilo višjo splošno rast plač v celotnem gospodarstvu. Ukrepi za izboljšanje produktivnosti dela in poslovnega okolja ostajajo omejeni. Vlada je nedavno napovedala več ukrepov politike za zmanjšanje davkov in odhodkov za leto 2026, ki bi lahko zmanjšali inflacijske pritiske in ublažili nekatere pritiske na stroške dela.

([10]) SWD(2025) 123 final.

Ocena letnega poročila o napredku

(12) Svet je 21. januarja 2025 priporočil naslednje najvišje stopnje rasti očiščenih odhodkov za Estonijo: 7,1 % leta 2025, 5,1 % leta 2026, 3,6 % leta 2027 in 3,2 % leta 2028, kar ustreza najvišjim kumulativnim stopnjam rasti, izračunanim glede na leto 2023, v višini 9,2 % leta 2025, 14,8 % leta 2026, 18,9 % leta 2027 in 22,6 % leta 2028.

(13) Estonija je 29. aprila 2025 predložila letno poročilo o napredku ([11]), in sicer glede upoštevanja priporočenih najvišjih stopenj rasti očiščenih odhodkov ter glede izvajanja reform in naložb v odziv na glavne izzive, opredeljene v specifičnih priporočilih za državo v okviru evropskega semestra. Letno poročilo o napredku odraža tudi polletno poročanje Estonije o napredku pri uresničevanju načrta za okrevanje in odpornost v skladu s členom 27 Uredbe (EU) 2021/241.

(14) Vojna agresija Rusije proti Ukrajini in njene posledice pomenijo eksistencialni izziv za Evropsko unijo. Komisija je priporočila, naj se usklajeno aktivira nacionalna odstopna klavzula iz Pakta za stabilnost in rast, da bi se podprla prizadevanja EU za hitro in znatno povečanje odhodkov za obrambo, Evropski svet pa je ta predlog na zasedanju 6. marca 2025 pozdravil. Na zahtevo Estonije z dne 29. aprila 2025 je Svet 8. julija 2025 na priporočilo Komisije sprejel priporočilo o dovoljenju Estoniji za odstopanje od najvišjih stopenj rasti očiščenih odhodkov in njihovo preseganje ([12]).

(15) Na podlagi podatkov, ki jih je potrdil Eurostat ([13]), se je primanjkljaj sektorja država v Estoniji zmanjšal s 3,1 % BDP v letu 2023 na 1,5 % v letu 2024, dolg sektorja država pa se je povečal z 20,2 % BDP konec leta 2023 na 23,6 % konec leta 2024. Glede na izračune Komisije ta gibanja ustrezajo stopnji rasti očiščenih odhodkov v višini 1,8 % v letu 2024. Estonija v letnem poročilu o napredku ocenjuje, da bo rast očiščenih odhodkov v letu 2024 znašala 1,1 %. Komisija ocenjuje, da je bila rast očiščenih odhodkov večja kot v letnem poročilu o napredku. Razlika med izračuni Komisije in ocenami nacionalnih organov je posledica tega, da je Komisija učinek diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov ocenila kot manjši. Glede na ocene Komisije je bila fiskalna naravnanost ([14]), ki vključuje odhodke, financirane tako na nacionalni ravni kot na ravni EU, v letu 2024 restriktivna in je znašala 1,8 % BDP.

(16) Glede na letno poročilo o napredku se po makroekonomskem scenariju, na katerem temeljijo proračunske projekcije Estonije, pričakuje rast realnega BDP v višini 1,7 % v letu 2025 in v višini 2,5 % v letu 2026, inflacija po HICP pa naj bi znašala 5,1 % v letu 2025 in 4,3 % v letu 2026. Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi realni BDP v letu 2025 zrasel za 1,1 %, v letu 2026 pa za 2,3 %, inflacija po HICP pa naj bi znašala 3,8 % v letu 2025 in 2,3 % v letu 2026.

(17) V letnem poročilu o napredku je predvideno, da bo primanjkljaj sektorja država v letu 2025 ostal pri 1,5 % BDP, dolg sektorja država kot odstotek BDP pa naj bi se do konca leta 2025 zmanjšal na 22,5 %. Ta gibanja ustrezajo rasti očiščenih odhodkov v višini 1,0 % v letu 2025. V pomladanski napovedi Komisije 2025 je za leto 2025 predviden primanjkljaj sektorja država v višini 1,4 % BDP. Pričakuje se, da bo povečanje prihodkov zaradi višjih davčnih stopenj na dohodek fizičnih in pravnih oseb, dohodek od kreditnih institucij in dodano vrednost ter zaradi uvedbe davka na motorna vozila več kot odtehtalo povečanje javnofinančnih odhodkov. Tudi z gospodarskim okrevanjem naj bi se izboljšalo pobiranje teh davkov. Glede na izračune Komisije ta gibanja ustrezajo rasti očiščenih odhodkov v višini 2,1 % v letu 2025. Te projekcije večje rasti očiščenih odhodkov kot v letnem poročilu o napredku so tudi posledica predpostavke Komisije o večji rasti tekočih primarnih odhodkov, nižjih odhodkih, financiranih s prenosi iz EU, in nižjem nacionalnem sofinanciranju programov EU. Glede na ocene Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost, ki vključuje odhodke, financirane tako na nacionalni ravni kot na ravni EU, v letu 2025 ekspanzivna in naj bi znašala 1,0 % BDP. Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi se dolg sektorja država kot odstotek BDP do konca

([11]) Letna poročila o napredku za leto 2025 so na voljo na: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_sl.

([12]) Priporočilo Sveta z dne 8. julija 2025 o dovoljenju Estoniji za odstopanje od najvišjih stopenj rasti očiščenih odhodkov, kot jih je določil Svet v skladu z Uredbo (EU) 2024/1263 (aktivacija nacionalne odstopne klavzule) UL C, C/2025/3964, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3964/oj).

([13]) Eurostat, Kazalniki eura, 22. april 2025.

([14]) Fiskalna naravnanost je opredeljena kot merilo spremembe osnovnega proračunskega položaja sektorja država na letni ravni. Cilj te naravnanosti je oceniti gospodarsko spodbudo, ki izhaja iz fiskalnih politik, tako tistih, ki se financirajo na nacionalni ravni, kot tistih, ki se financirajo iz proračuna EU. Fiskalna naravnanost se meri kot razlika med (i) srednjeročno potencialno rastjo in (ii) spremembo primarnih odhodkov brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov, vključno z odhodki, ki se financirajo z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov Unije.

leta 2025 povečal na 23,8 %. Povečanje deleža javnega dolga v BDP v letu 2025 je predvsem posledica proračunskega primanjkljaja ter prilagoditve stanj in tokov.

(18) Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi se z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost v letu 2025 financirali odhodki sektorja država v višini 0,6 % BDP; v letu 2024 je ta delež znašal 0,4 % BDP. Odhodki, financirani z nepovratno podporo iz mehanizma za okrevanje in odpornost, omogočajo visokokakovostne naložbe in reforme za povečanje produktivnosti brez neposrednega učinka na saldo in dolg sektorja država Estonije.

(19) V Estoniji so obrambni odhodki sektorja država v letu 2021 znašali 2,0 % BDP, v letu 2022 2,2 % BDP, v letu 2023 pa 2,7 % BDP ([15]). Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi odhodki za obrambo v letu 2024 znašali 3,4 % BDP, v letu 2025 pa 3,8 % BDP. To ustreza povečanju za 1,8 odstotne točke BDP v primerjavi z letom 2021. Obdobje aktivacije nacionalne odstopne klavzule (2025–2028) Estoniji omogoča, da ponovno da prednostni poudarek javnofinančnim odhodkom ali poveča javnofinančne prihodke, tako da trajno višji odhodki za obrambo srednjeročno ne bi ogrozili fiskalne vzdržnosti.

(20) Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi se očiščeni odhodki Estonije v letu 2025 povečali za 2,1 %, v letih 2024 in 2025 pa kumulativno za 3,9 %. Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi bila rast očiščenih odhodkov v Estoniji v letu 2025 pod priporočeno najvišjo stopnjo rasti, in sicer tako letno kot če se upoštevata leti 2024 in 2025 skupaj.

(21) V letnem poročilu o napredku je predvideno, da se bo primanjkljaj sektorja država v letu 2026 povečal na 2,5 % BDP, dolg sektorja država kot odstotek BDP pa naj bi se do konca leta 2026 povečal na 24,0 %. Letno poročilo o napredku za leto 2025 ne vključuje proračunskih projekcij po letu 2026. Na podlagi ukrepov politike, znanih na presečni datum napovedi, pomladanska napoved Komisije 2025 v letu 2026 predvideva javnofinančni primanjkljaj v višini 2,4 % BDP. Predvideno povečanje primanjkljaja za leto 2026 je posledica prihodkovne strani, predvsem zaradi uporabe neobdavčene olajšave za vse davčne zavezance za dohodnino in nižjih davčnih prihodkov na dohodke iz dividend, kar odraža podjetja, ki so leta 2024 in 2025 izplačala visoke dividende v pričakovanju povišanja davka od dohodkov pravnih oseb. Ta gibanja ustrezajo 4,1-odstotni rasti očiščenih odhodkov v letu 2026. Glede na ocene Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost, ki vključuje odhodke, financirane tako na nacionalni ravni kot na ravni EU, v letu 2026 ekspanzivna in naj bi znašala 0,5 % BDP. Dolg sektorja država kot odstotek BDP naj bi se do konca leta 2026 povečal na 25,4 %. Povečanje deleža javnega dolga v BDP v letu 2026 je predvsem posledica predvidenega javnofinančnega primanjkljaja.

Ključni izzivi politike

(22) Čeprav so prihodki od davkov v Estoniji kot delež BDP v letu 2024 še naprej rasli, ostajajo pod povprečjem EU. Z zapolnitvijo te vrzeli bi bila na voljo dodatna sredstva za prednostne javnofinančne odhodke, kot so obramba, zdravstveno varstvo in dolgotrajna oskrba. Davki na nepremičnine, ki spadajo med davke, ki najmanj škodijo rasti, so bili približno sedemkrat nižji od povprečja EU v preteklih letih do leta 2023, in sicer le 0,3 % BDP. V istem obdobju so se podobno gibali tudi davki na kapital, ki so bili trikrat nižji od povprečja EU. Estonija bo v letu 2025 stopnjo davka od dohodkov pravnih oseb zvišala z 20 % na 22 % in odpravila 14-odstotno znižano davčno stopnjo, ki velja za redne dividende. S temi ukrepi se bo povečal delež davkov na kapital v skupnih prihodkih in zmanjšala vrzel v primerjavi s povprečjem EU. Nasprotno pa se Estonija zanaša predvsem na davke na delo in potrošnjo, pri čemer so prihodki iz teh davkov kot delež BDP nad povprečjem EU. Delež teh davkov v skupnih prihodkih naj bi se povečal zaradi nedavnega in načrtovanega zvišanja stopnje davka na dodano vrednost. Čeprav bo zvišanje davkov pripomoglo tudi k zmanjšanju vrzeli v skupnih davčnih prihodkih v primerjavi z EU, je regresivno, saj je davčno breme neenakomerno porazdeljeno. Zaradi tega se lahko še poveča že tako visoka dohodkovna neenakost in nastane inflacijski učinek, pri čemer je visoka inflacija opredeljena kot velik izziv za konkurenčnost Estonije. Estonija si prizadeva tudi za vključitev rednih pregledov porabe in ocen politik v srednjeročno proračunsko načrtovanje. Izvajanje teh pregledov z namenom prednostnega razvrščanja ključnih področij porabe bi prispevalo k učinkovitejšemu dodeljevanju javnih sredstev, kar bi pripomoglo k izpolnjevanju vse večjih potreb v zvezi s strukturno porabo in zmanjšanju pritiska na povečanje davčnih prihodkov.

([15]) Eurostat, javnofinančni odhodki po klasifikaciji funkcij države (COFOG). Zaradi metodoloških razlik med opredelitvijo, ki se uporablja za COFOG, in opredelitvijo, ki jo uporablja Nato, se lahko odhodki na podlagi opredelitve za COFOG razlikujejo od odhodkov na podlagi opredelitve Nata.

(23) Dostop do ustreznega in cenovno dostopnega zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe še ni zagotovljen. Reforme in večja vlaganja v zadnjih letih so prispevali k znižanju deleža neizpolnjenih potreb po zdravstveni oskrbi po lastnem poročanju z 12,5 % v letu 2023 na 8,5 % v letu 2024. Kljub temu zaradi dolgih čakalnih dob ter neenake kakovosti in razpoložljivosti zdravstvenih storitev po vsej državi neizpolnjene potrebe ostajajo med najvišjimi v EU. Javnofinančni odhodki za dolgotrajno oskrbo in zdravstvene storitve so še vedno nizki in precej pod povprečjem EU, pomanjkanje delovne sile in odvisnost od občinskega financiranja pa omejujeta zagotavljanje storitev. Nizka raven javnofinančnih odhodkov povzroča veliko samoplačništva v zdravstvenem varstvu in dolgotrajni oskrbi. Reforma oskrbe, ki je začela veljati leta 2023, je prvi pomemben korak h krepitvi dolgotrajne oskrbe v Estoniji, čeprav bo na njen učinek še treba počakati. Za nadaljnje zmanjšanje neizpolnjenih potreb po zdravstveni oskrbi in samoplačništva je bistveno zagotoviti ustrezno financiranje visokokakovostne oskrbe, zlasti ker se bo zaradi staranja prebivalstva povpraševanje najverjetneje povečevalo. Tudi krepitev oskrbe na domu in skupnostne oskrbe poleg podpornih tehnologij bi pripomogla k boljši dostopnosti in učinkovitosti storitev po vsej državi.

(24) Načrt za okrevanje in odpornost v skladu s členom 19(3), točka (b), Uredbe (EU) 2021/241 in merilom 2.2 iz Priloge V k navedeni uredbi vključuje obsežen nabor reform in naložb, ki se vzajemno krepijo in ki jih je treba izvesti do leta 2026. Te naj bi prispevale k učinkoviti obravnavi vseh izzivov, opredeljenih v zadevnih specifičnih priporočilih za državo, ali znatnega dela teh izzivov. V tem kratkem časovnem okviru je dokončanje učinkovitega izvajanja načrta za okrevanje in odpornost, vključno s poglavjem REPowerEU, bistvenega pomena za povečanje dolgoročne konkurenčnosti Estonije z zelenim in digitalnim prehodom ob hkratnem zagotavljanju socialne pravičnosti. V sporočilu Komisije NextGenerationEU – Pot do leta 2026, sprejetem 4. junija 2025, je pojasnjena časovnica, v skladu s katero naj bi se zaključil mehanizem, določene so smernice za države članice, da bi bilo izvajanje do 31. avgusta 2026 čim uspešnejše, med drugim glede tega, kako naj države članice dodatno racionalizirajo svoje načrte za okrevanje in odpornost, predstavljene so ključne možnosti, ki jih je treba upoštevati pri reviziji teh načrtov, in poudarjeno je, kako pomembno je skrbno skupno načrtovanje pred predložitvijo zadnjih zahtevkov za plačilo leta 2026. Sistematično vključevanje lokalnih in regionalnih organov, socialnih partnerjev, civilne družbe in drugih ustreznih deležnikov ostaja pomembno, da se zagotovi široko prevzemanje odgovornosti za uspešno izvajanje načrta za okrevanje in odpornost.

(25) Izvajanje programa kohezijske politike, ki vključuje podporo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR), Sklada za pravični prehod (SPP), Evropskega socialnega sklada plus (ESS+) in Kohezijskega sklada, se je v Estoniji pospešilo. Nadaljevati je treba prizadevanja za zagotovitev hitrega izvajanja tega programa in hkrati čim bolj povečati njegov učinek na terenu. Estonija že ukrepa v okviru svojega programa kohezijske politike, da bi spodbudila konkurenčnost in rast, obenem pa okrepila socialno kohezijo. Hkrati se Estonija še naprej sooča z izzivi, vključno s tistimi, ki so povezani z gospodarsko in socialno odpornostjo, med drugim z revščino in socialno izključenostjo, zdravstvenim varstvom in dolgotrajno oskrbo, vključevanjem prikrajšanih skupin na trg dela ter ponudbo spretnosti in izobraževanja, energetskim prehodom in regionalno konkurenčnostjo, zlasti v regijah na vzhodni meji. Estonija mora v skladu s členom 18 Uredbe (EU) 2021/1060 v okviru vmesnega pregleda skladov kohezijske politike pregledati svoj program, pri čemer mora med drugim upoštevati izzive, opredeljene v specifičnih priporočilih za državo za leto 2024. S predlogom Komisije, sprejetim 1. aprila 2025 ([16]), je bil rok, do katerega je treba predložiti oceno o izidu vmesnega pregleda, podaljšan na obdobje po 31. marcu 2025. Zagotovljene so tudi prožnost, da bi pomagali pospešiti izvajanje programov, in spodbude za države članice, da sredstva kohezijske politike dodelijo petim strateškim prednostnim področjem Unije, in sicer konkurenčnosti na področju strateških tehnologij, obrambi, stanovanjem, odpornosti v zvezi z vodo in energetskemu prehodu, ter naložbam v spretnosti v prednostnih sektorjih, pri čemer se programi ESS+ še naprej osredotočajo na osebe v najbolj ranljivih položajih.

(26) Platforma za strateške tehnologije za Evropo (STEP) predstavlja priložnost za naložbe v eno od ključnih strateških prednostnih nalog EU in torej za krepitev konkurenčnosti EU. Platforma STEP se izvaja prek 11 obstoječih skladov EU. Države članice lahko prispevajo tudi k programu InvestEU, ki podpira naložbe na prednostnih področjih. Estonija bi lahko te pobude kar najbolje izkoristila za podporo razvoju ali proizvodnji kritičnih tehnologij, tudi čistih in z viri gospodarnih tehnologij.

(27) Poleg gospodarskih in socialnih izzivov, obravnavanih z načrtom za okrevanje in odpornost ter drugimi skladi EU, bi morala Estonija učinkovito obravnavati preostale izzive, povezane s politiko raziskav in inovacij, dostopom do financiranja, produktivnostjo dela ter ponudbo spretnosti, socialno zaščito, energijo iz obnovljivih virov in energetsko učinkovitostjo ter razogljičenjem, tudi v prometnem sektorju.

([16]) Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi uredb (EU) 2021/1058 in (EU) 2021/1056 glede posebnih ukrepov za obravnavanje strateških izzivov v okviru vmesnega pregleda (COM(2025) 123 final).

(28) Čeprav se splošna inovacijska uspešnost Estonije od leta 2017 stalno izboljšuje, poraba za poslovne raziskave in razvoj kot delež BDP ostaja pod povprečjem EU, pri čemer sektor informacijske in komunikacijske tehnologije predstavlja skoraj polovico skupne porabe za raziskave in razvoj. Hkrati se je število patentnih prijav, vloženih na 1 milijardo EUR BDP na podlagi Pogodbe o sodelovanju na področju patentov, zmanjšalo, kar kaže na to, da se javna znanstvena baza ne odraža dobro v tehnološki uspešnosti in poslovnih inovacijah. Čeprav se je neposredna javna podpora za poslovne raziskave in razvoj povečala, so politike, ki presegajo sheme nepovratnih sredstev, premalo razvite, kar ovira sposobnost Estonije, da obravnava potrebe podjetij z omejeno zmožnostjo uporabe raziskovalnih odkritij. Poleg tega se je delež uporabnih raziskav v skupnem financiranju raziskav in razvoja leta 2023 zmanjšal na 23 %. Center za uporabne raziskave je bil ustanovljen leta 2024 in za razvoj popolnoma delujoče raziskovalno-tehnološke organizacije bo potreben čas. Premalo je tesnega sodelovanja med podjetji in akademsko sfero. Obstajajo možnosti za okrepitev vloge univerz in organizacij za uporabne raziskave pri inovacijah, da bi pospešili uvajanje novih tehnologij in povečali konkurenčnost.

(29) Dostop do financiranja za mala in srednja podjetja v Estoniji je bolj omejen kot v povprečju v EU. To ogroža naložbe v inovacije, zlasti v oddaljenih regijah, kjer je financiranje inovativnih naložb zaradi pomanjkanja spretnosti ter virov v regiji še posebej tvegano. Estonska podjetja zelo potrebujejo naložbe za spodbujanje digitalnega in zelenega prehoda, vendar v primerjavi s povprečjem EU manj črpajo sredstva s kapitalskih trgov in se bolj zanašajo na naložbe, ki se financirajo iz notranjih virov. To spodbujajo dohodninski sistem, razširjenost malih in srednjih podjetij in skromna baza institucionalnih vlagateljev. Vlagatelje bi lahko pomagala pritegniti spodbujanje udeležbe institucionalnih vlagateljev na trgu lastniškega kapitala in spodbujanje razvoja samostojnega trga tveganega kapitala.

(30) V zadnjem času je pomanjkanje delovne sile postalo manj pereče, vendar je pomanjkanje usposobljenih delavcev še vedno glavna ovira za naložbe pri 32 % podjetij, v številnih sektorjih pa se pojavljajo neskladja med ponudbo spretnosti in povpraševanjem po njih. Stalne naložbe v zeleni prehod so in še bodo povečale povpraševanje po delavcih s specializiranimi spretnostmi. To pomanjkanje spretnosti sovpada s hitro rastjo plač in višjimi stroški dela na enoto, kar omejuje rast produktivnosti podjetij. V zadnjih letih je hitra rast plač eden od dejavnikov, ki spodbujajo inflacijo in zavirajo konkurenčnost. Razmeroma visoka stopnja zgodnjega opuščanja šolanja in osipa v visokošolskem izobraževanju povzroča nezadostno število usposobljenih diplomantov, zaradi česar je težava še večja. Pomanjkanje spretnosti je še posebej pereče na regionalni ravni, saj imajo podeželska in oddaljena območja zaradi izzivov, povezanih s prehodom, več težav pri privabljanju usposobljenih strokovnjakov ter večje potrebe po preusposabljanju in izpopolnjevanju. Neskladja med ponudbo spretnosti in povpraševanjem po njih bi bilo mogoče omejiti z ustreznejšim sistemom izobraževanja in usposabljanja glede na potrebe trga dela, zlasti za strokovnjake na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike. S politikami bi lahko izboljšali tudi dostop do preusposabljanja in izpopolnjevanja, zlasti za posameznike z nizko stopnjo izobrazbe in starejše delavce, vključno s politikami za izboljšanje temeljnih digitalnih spretnosti. V podporo gospodarski diverzifikaciji v dejavnostih z visoko dodano vrednostjo bi se lahko v večji meri uporabljal sistem OSKA za predvidevanje povpraševanja po spretnostih, ter uvedla enostavnejša pravila za zaposlovanje tujih usposobljenih delavcev na področjih s primanjkljajem, ter s tem pripomoglo h krepitvi konkurenčnosti.

(31) Estonija dosega opazen napredek pri doseganju ciljev EU glede energetske učinkovitosti do leta 2030. Z boljšim usmerjanjem shem energetsko učinkovite prenove v ranljiva gospodinjstva in povečanjem podpore stanovanjskemu sektorju v okviru novih shem za dopolnitev obstoječih shem (kot sta mehanizem za okrevanje in odpornost ter nepovratna sredstva za obnovo stanovanjskih stavb) bi lahko Estonija bolje izpolnila cilje svoje dolgoročne strategije prenove in prispevala k doseganju cilja zmanjšanja emisij iz uredbe o porazdelitvi prizadevanj. Trenutno država izboljšanje energetske učinkovitosti financira predvsem iz nepovratnih sredstev, finančne instrumente pa uporablja v omejenem obsegu. Pri doseganju ciljev EU glede energetske učinkovitosti bi Estoniji koristile bolj ciljno usmerjene sheme in širša uporaba finančnih instrumentov.

(32) Čeprav je pri mešanici virov energije v Estoniji prišlo do občutnega premika v smeri obnovljivih virov energije (s 27,7 % leta 2022 na 34,6 % leta 2023), je delež naftnega skrilavca v njej še vedno velik (58,2 % leta 2023), kar ovira zeleni prehod. Cene električne energije v Estoniji ostajajo visoke in nestanovitne zaradi nestalnosti energije iz obnovljivih virov, kar povečuje inflacijo in zmanjšuje konkurenčnost podjetij. Estonija se zaradi hibridnih napadov na plinovode in podmorske kable v Baltskem morju sooča tudi z vprašanji energetske varnosti. Hitrejše uvajanje proizvodnje energije iz obnovljivih virov (34,6 % mešanice virov energije v letu 2023) in shranjevanja energije bi

pripomoglo k tekočemu in postopnemu opuščanju fosilnih goriv ter hkrati ohranilo visoko stopnjo energetske neodvisnosti. Po uspešni sinhronizaciji z električnim omrežjem celinske Evrope leta 2025 so potrebni dodatni ukrepi za izboljšanje odpornosti in prožnosti omrežja. Ključnega pomena je tudi nadaljnje delo za okrepitev zaščite kritične energetske infrastrukture, zlasti na področju kibernetske varnosti in nadzora infrastrukture.

(33) Estonija ima eno najnižjih stopenj produktivnosti virov v EU, kar je lahko delno posledica industrije naftnega skrilavca, ki zahteva veliko virov, in splošnega industrijskega sistema, ki tudi zahteva veliko virov. Leta 2023 je Estonija ustvarila le 0,63 EUR na kg uporabljenega materiala v primerjavi s povprečjem EU, ki znaša 2,22 EUR. To negativno vpliva na konkurenčnost države. Spodbujanje ekoloških in biotehnoloških inovacij za trajnostno rabo naravnih virov bi lahko pripomoglo k temu, da se v Estoniji izboljšata produktivnosti virov in konkurenčnost. Stopnja priprave na ponovno uporabo in recikliranje komunalnih odpadkov je v Estoniji 33-odstotna in je precej pod povprečjem EU, ki znaša 49 %. Državi bi lahko koristila uvedba novih instrumentov politike za pospešitev prehoda na krožno gospodarstvo.

(34) Prometni sektor v Estoniji je v skladu z uredbo o porazdelitvi prizadevanj velik proizvajalec emisij toplogrednih plinov, saj ustvari približno 15 % vseh emisij v državi, od tega 90 % v cestnem prometu. Za izboljšanje trajnostne mobilnosti je ključnega pomena preusmeritev prometa s cest na železnico, vendar je elektrificiranih le 12 % železniškega omrežja, medtem ko povprečje EU znaša 57 % (2022). Estoniji bi zato lahko koristilo neprekinjeno ukrepanje za nadaljnjo elektrifikacijo železniškega omrežja, da bi zmanjšala svojo odvisnost od fosilnih goriv. Medtem pa ostaja stopnja lastništva avtomobilov med najvišjimi v EU. Leta 2023 je bilo 75,5 % avtomobilov na bencinski pogon, njihova povprečna starost pa je visoka. Leta 2023 je bilo električnih le 6,3 % novih vozil, medtem ko povprečje EU znaša 14,5 %. Estonija je nedavno uvedla davke na vozila za osebne avtomobile na podlagi teže in emisij CO_2, vendar so davčne stopnje za starejša vozila nižje. Čeprav nižje davčne stopnje pomagajo ščititi ranljive skupine, bi Estonija lahko razmislila o povečanju spodbud za obnovo voznega parka zasebnih cestnih vozil. Estonija upravičeno razmišlja o povečanju deleža trajnostnih avtobusov v celotnem voznem parku javnih avtobusov s sedanjih 30 % na 42 %, da bi zagotovila okolju prijazen javni prevoz na podeželju in s tem pripomogla k obnovi voznega parka javnih vozil. Čeprav je Estonija s pozitivnimi rezultati integrirala nekatere sisteme za prodajo vozovnic in načrtovanje v lokalnem javnem prevozu, so na tem področju potrebni dodatni ukrepi.

(35) Zaradi vrzeli v socialni zaščiti se Estonija kljub nedavnim izboljšavam še naprej sooča z izzivi, povezanimi z revščino, socialno izključenostjo in vztrajno dohodkovno neenakostjo. Čeprav so se zaradi zvišanja pokojnin in otroških dodatkov nekateri socialni kazalniki izboljšali, je stopnja tveganja revščine in socialne izključenosti v letu 2024 ostala visoka, še posebej med starejšimi – zlasti osebami, starimi 65 let in več, ki živijo same – invalidi in enočlanskimi gospodinjstvi. Poraba za socialne prejemke in nadomestila je med najnižjimi v EU in je v letu 2023 znašala 15,4 % BDP, medtem ko je v celotni EU znašala 26,8 %. Tudi vpliv socialnih prejemkov in nadomestil (brez pokojnin) na revščino ostaja precej pod povprečjem EU. Z izboljšanjem ustreznosti in učinkovitosti sistema socialnih prejemkov bi lahko zmanjšali tveganje revščine ter usmerili podporo v ranljive skupine, kot so invalidi, enočlanska gospodinjstva in starejši. Kljub nedavnemu zvišanju pokojnin, ki je bilo večinoma posledica prilagoditve inflaciji in zvišanja prispevkov za socialno varnost, pokojnine ostajajo med najnižjimi v EU glede na plače, kar prispeva k visoki revščini starejših. Revščina zaposlenih je še vedno razmeroma visoka, zlasti pri osebah, ki opravljajo nestandardne oblike dela, in stanje je zaradi razmeroma nizke minimalne plače še slabše, čeprav se je nedavno zvišala. Estonija bi pokritost z denarnimi nadomestili za brezposelnost lahko razširila na osebe, ki še niso vključene, kot so osebe z nestandardnimi oblikami dela, vključno s samozaposlenimi. To bi lahko zmanjšalo tveganje revščine. Regionalne razlike so še vedno izrazite, pri čemer so podeželska območja in regije na vzhodni meji bolj izpostavljene tveganju revščine. Obravnavanje teh izzivov bi prispevalo tudi k podpiranju navzgor usmerjene socialne konvergence v skladu z drugo fazo analize služb Komisije po državah na podlagi okvira za socialno konvergenco ([17]).

(36) Zaradi tesne medsebojne povezanosti gospodarstev držav članic euroobmočja in njihovega skupnega prispevka k delovanju ekonomske in monetarne unije je Svet leta 2025 priporočil, naj države članice euroobmočja ukrepajo, tudi v okviru svojih načrtov za okrevanje in odpornost, da bi izvedle priporočilo o ekonomski politiki euroobmočja za leto 2025. Kar zadeva Estonijo, naslednja priporočila prispevajo k izvajanju priporočil za euroobmočje iz

([17]) SWD(2025) 95 – Druga faza analize socialne konvergence po državah v skladu z okvirom za socialno konvergenco, 2025.

priporočila za leto 2025, in sicer: priporočila 2, 3 in 4 prispevajo k izvajanju prvega priporočila za euroobmočje o konkurenčnosti, priporočila 4, 5 in 6 prispevajo k izvajanju drugega priporočila za euroobmočje o odpornosti, priporočilo 1 pa prispeva k izvajanju tretjega priporočila za euroobmočje o makroekonomski in finančni stabilnosti –

PRIPOROČA, da Estonija v letih 2025 in 2026 ukrepa tako, da:

1. okrepi skupne obrambne in varnostne odhodke ter pripravljenost ob zagotavljanju vzdržnosti dolga v skladu s sklepi Evropskega sveta z dne 6. marca 2025; upošteva najvišje stopnje rasti očiščenih odhodkov, ki jih je Svet priporočil 21. januarja 2025, hkrati pa uporabi odstopanja v okviru nacionalne odstopne klavzule za višje odhodke za obrambo; razširi davčno osnovo z uporabo davkov, ki manj zavirajo rast; zagotovi trajnostno financiranje potreb po porabi, vključno z obrambo, zdravstvenim varstvom in dolgotrajno oskrbo, da se izboljšata splošna in cenovna dostopnost, hkrati pa zagotovi zaščita pred inflacijskim pritiskom;

2. glede na veljavne roke za pravočasno dokončanje reform in naložb v skladu z Uredbo (EU) 2021/241 zagotovi učinkovito izvajanje načrta za okrevanje in odpornost, vključno s poglavjem REPowerEU; pospeši izvajanje programa kohezijske politike (ESRR, SPP, ESS+, Kohezijski sklad), po potrebi na podlagi priložnosti, ki jih ponuja vmesni pregled; kar najbolje izkoristi instrumente EU, vključno z možnostmi, ki jih ponujata program InvestEU in platforma za strateške tehnologije za Evropo, da bi se izboljšala konkurenčnost;

3. usmeri naložbe v raziskave in inovacije s prednostnim financiranjem uporabnih raziskav; izboljša dostop do financiranja, zlasti za mala in srednja podjetja ter podjetja v oddaljenih regijah, da se olajšajo inovativne naložbe, na primer naložbe v zeleni in digitalni prehod, tudi s spodbujanjem udeležbe institucionalnih vlagateljev na trgu tveganega in lastniškega kapitala;

4. izboljša energetsko učinkovitost z novimi ukrepi financiranja in podpore za izpolnitev ciljev dolgoročne strategije prenove; zmanjša splošno odvisnost od fosilnih goriv in delež naftnega skrilavca v mešanici virov energije z naložbami v energijo iz obnovljivih virov in spodbujanjem shranjevanja energije; poveča energetsko varnost, na primer z zagotavljanjem dovolj zmogljive elektroenergetske medsebojne povezanosti; poveča produktivnost virov z biotehnološkimi inovacijami; sprejme nadaljnje ukrepe za povečanje razpoložljivosti in uporabe trajnostnega prometa, ki manj onesnažuje okolje, vključno z elektrifikacijo železniškega omrežja, obnovo voznega parka cestnih vozil in integracijo sistemov javnega prevoza;

5. izboljša produktivnost dela ter ponudbo spretnosti z ukrepi za preusposabljanje in izpopolnjevanje, z zmanjšanjem zgodnjega opuščanja šolanja, izboljšanjem ustreznosti sistema izobraževanja in usposabljanja za trg dela, zlasti z zadovoljevanjem vse večjega povpraševanja po strokovnjakih na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike, ter z boljšim privabljanjem in zadrževanjem talentov; okrepi ukrepe politik, namenjene zagotavljanju in pridobivanju spretnosti in kompetenc, potrebnih za zeleni prehod; zmanjša tveganje revščine s krepitvijo socialne zaščite za starejše, enočlanska gospodinjstva in invalide s povečanjem ustreznosti in učinkovitosti sistema nadomestil ter za brezposelne, med drugim z razširitvijo kritja denarnih nadomestil za brezposelnost, zlasti na tiste z nestandardnimi oblikami dela, ob tem pa ohranja fiskalno vzdržnost.

V Bruslju, 8. julija 2025

Za Svet

predsednica

S. LOSE